

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep

0030 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

Deres

referanse:

Vår referanse: 26/0011188

Vår dato: [Klikk her for å
skrive inn en dato.](#)

fo.no

FOs innspill til høring om forslag til ny lov om vern mot smittsomme sykdommer mv. (smittevernloven)

FO er fagforeningen for sosialarbeidere. Vi organiserer over 38 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Medlemmene våre jobber innenfor ulike velferdstjenester, og har god kunnskap om hvordan tjenestene fungerer og hva som skal til for at de skal bli bedre.

FO takker for muligheten til å dele våre synspunkter rundt forslag til ny smittevernlov. Vi vil konsentrere våre innspill rundt hvordan forslaget til ny smittevernlov treffer mennesker i utsatte grupper sett fra et sosialfaglig perspektiv.

Koronapandemien viste oss at en nasjonal helsekrise raskt kan utvikle seg til en omfattende sosial krise dersom myndighetene handler overilt og ensidig. Norge var ikke tilstrekkelig forberedt på praktisk gjennomføring av storskala smittebegrensning og smittesporing. Mangelfulle planer bidro til at myndighetene i stor grad benyttet gjennomgående inngripende tiltak, med betydelige begrensninger i befolkningens sosiale handlefrihet.

FO er kritisk til at håndteringen av pandemien i hovedsak var preget av en medisinsk forståelse av smitte og smittebegrensning, og hvor sosiale konsekvenser i for liten grad ble vektlagt. Vi mener at denne svakheten ikke tilstrekkelig adressert i lovforslaget.

Sårbare grupper og uforholdsmessige konsekvenser

Erfaringene fra koronapandemien viser med all mulig tydelighet at kriser rammer mennesker i utsatte posisjoner hardest. Restriktive smitteverntiltak fikk særlig alvorlige konsekvenser for barn, unge, eldre og personer med omfattende hjelpebehov. FO var- og er spesielt bekymret for utsatte barn som, da skoler og fritidstilbud stengte, mistet sentrale arenaer for støtte, trygghet og oppfølging fra voksne utenfor hjemmet.

Det finnes begrenset kunnskap om hvordan disse barna faktisk hadde det under nedstengning og isolasjon, men tilgjengelige undersøkelser indikerer økt stress, ensomhet og utenforskap. Det er grunn til å anta at en ikke ubetydelig andel av barn og unge som levde gjennom pandemien vil kunne bære med seg utfordringer som helt eller delvis kan knyttes til smitteverntiltakene, i lang tid fremover.

Sosial isolasjon er ikke bare en midlertidig belastning, det kan gi varig påvirkning på helsa. Dette gjelder særlig for barn og unge i familier med få ressurser eller eksisterende sosiale og helsemessige utfordringer. Stressrelaterte og traumatiske erfaringer i kritiske utviklingsfaser kan medføre uopprettelig skade.

Mange av smitteverntiltakene som ble iverksatt under pandemien skulle skjerme utsatte grupper, spesielt eldre. Nå vet vi at mange eldre på sykehjem opplevde funksjonsfall, stress og uro som følge av isolasjon og bortfall av aktiviteter begrunnet med smittevern hensyn. Det er grunn til å anta at denne belastningen i enkelte tilfeller kan ha bidratt til for tidlig død.

Behov for tydeligere krav til konsekvensutredninger

Det er bra at lovforslaget inneholder en plikt til å vurdere samfunnsmessige konsekvenser og barnets beste opp mot effekten av smitteverntiltak. Samtidig mener FO at forslaget ikke går langt nok i å presisere omfanget av slike vurderinger.

Kravene til konsekvensutredninger bør være tydelige på at både kortsiktige og langsiktige sosiale konsekvenser skal utredes. Det bør komme klart fram at vurderingene ikke bare skal gjøres før tiltak iverksettes, men også evalueres systematisk mens tiltakene pågår.

FO støtter forslaget til ny § 1-5 andre ledd, som legger til grunn at barn og unge skal skjermes mest mulig. Vi synes det er ryddig at forankringa i Grunnloven og barnekonvensjonen poengteres. Det styrker barn og unges rettigheter i en unntakstilstand, og må tillegges reell betydning i praktisk krisehåndtering.

Sosiale tiltak som del av pandemiberedskapen

Å leve under en pandemi er i seg selv en betydelig belastning. Erfaringer fra Sverige viser at mindre inngripende tiltak ikke nødvendigvis eliminerer belastningen for barn og unge, men kan flytte ansvaret og bekymringen over på den enkelte. Dette understreker behovet for at det sosiale perspektivet må ivaretas langt bedre i fremtidig pandemihåndtering.

FO mener at det allerede i en tidlig fase av en pandemi må iverksettes forebyggende sosiale tiltak parallelt med minst mulig inngripende smitteverntiltak. Strategien kan ikke utelukkende baseres på å «slå ned smitten» og deretter håpe at de sosiale konsekvensene blir håndterbare i etterkant.

Det bør på forhånd utvikles smittevennlige løsninger for gjennomføring av sosiale aktiviteter, hjelpetilbud og tilgang til varer og tjenester. Dersom slike løsninger er etablert før en ny pandemi inntreffer, vil behovet for tiltak med udokumentert effekt kunne reduseres.

Myndighetsfordeling, lokal tilpasning og kontrollmekanismer

Lovforslaget innebærer en overføring av myndighet til å iverksette inngripende strakstiltak fra kommunene til regjeringen. FO anerkjenner behovet for nasjonal samordning, men understreker at smitteverntiltak ikke må være mer inngripende enn absolutt nødvendig.

Pandemier kan ramme geografisk ulikt, og det kan være behov for differensierte tiltak. Dersom kommunene ikke selv skal kunne iverksette det de anser som nødvendige tiltak, må regjeringen være lydhør overfor kommuner som enten ber om strengere tiltak, eller som mener at foreslåtte tiltak er unødvendige lokalt.

FO legger til grunn at lovforslaget ikke gir regjeringen en blankofullmakt for iverksetting av inngripende smittevernstiltak. Varslingsplikten til Stortinget og kravet om fremleggelse av lovforslag innen 30 dager er viktige rettssikkerhetsventiler. Samtidig vil FO påpeke at 30 dager er lang tid å leve under et strengt smittevernsregime, og at det derfor er avgjørende at tiltak avsluttes umiddelbart når de ikke lenger er strengt nødvendige. Dette bør framkomme tydeligere i ny smittevernlov.

Overvåkning av sosiale konsekvenser

Høringsnotatet slår fast at Folkehelseinstituttet skal ha ansvar for overvåkning av smittetall, mens Helsedirektoratet skal overvåke hvordan smitteverntiltakene påvirker kommunene. FO savner imidlertid en tydelig presisering av hvilket organ som skal ha ansvar for løpende vurdering av de sosiale konsekvensene av smitteverntiltakene. Dersom det sosiale perspektivet ikke aktivt ivaretas av et konkret organ, frykter FO at det lett havner i andre rekke i en kaotisk smittesituasjon.

Når lovforslaget stiller krav om at sosiale konsekvenser skal vurderes før tiltak iverksettes, må det også defineres klare kriterier for gjennomføring av vurderingene i praksis. Når- og hvor ofte skal vurderingene gjøres, og hvem skal de rapporteres til?

Dersom sosiale konsekvenser er utredet på forhånd- og overvåkes bedre underveis i en krisehåndtering, kan vi forsøksvis sikre at uheldige- og utilsikta følger ikke oppstår.

FO mener at nytt lovverk må sikre en langt bedre balanse mellom smittevern og sosiale hensyn enn det som var tilfelle under koronapandemien. Sosiale konsekvenser må ikke behandles som et sidehensyn, men som en integrert og likeverdig del av beslutningsgrunnlaget – både før, under og etter iverksetting av smitteverntiltak.

Med vennlig hilsen

Marianne Solberg
Forbundsleder

Maria Strømman Berteig
Seniorrådgiver

[Norsk ungdom har taklet pandemien bra - Ungdata](#)

[NOU 2021: 6 Myndighetenes håndtering av koronapandemien](#)

[Impact of the COVID-19 pandemic on long-term trends in youth depression and anxiety. | Nivå](#)

[Psychological Impact of COVID-19 on Children and Adolescents: A Narrative Review of Mental Health Challenges, Interventions, and Long-Term Trajectories - PMC](#)

[Brain Architecture: An ongoing process that begins before birth](#)

[BULKIS-RAPPORT 2/21 - Nasjonalt vitenarkiv](#)

[NOU 2022: 5](#)

[Impact of COVID-19 pandemic on cognitive decline in community-dwelling older adults in Shanghai: a longitudinal study from 2010 to 2024](#)